

ZAMONAVIY DARS XXI ASRNING ASOSIY KOMPONENTI SIFATIDA

M.N.Israilova

TDSI “Lotin tili va Xorijiy tillar” kafedrasi mudiri PhD, dotsent

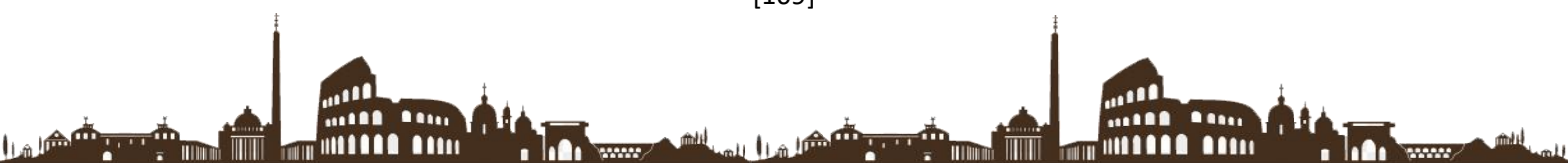
Bugun butun dunyoda "zamonaviy dars" tushunchasi eng ko'p muhokama qilinadigan mavzulardan biri bo'lib, ko'plab muhokamalar mavzusidir. Ijtimoiy rivojlanishning yangi bosqichida bo'lgan holda, umuman ta'limga, xususan, darsga yangi talablarni qo'ymaslik mumkin emas. Zamonaviy dars nima ekanligini tushunish muhimdir. Yangi ta'lim standartlarining joriy etilishi munosabati bilan ta'limning maqsad va mazmuni o'zgarib, ta'limning yangi vositalari va texnologiyalari yuzaga chiqmoqda, butun ta'lim maydoni takomillashtirilmoqda.

Bugungi kunda o'qituvchiga yangi pedagogik vaziyatlarni, umumlashtirilgan faoliyat usullarini qo'llashni hamda, yangi vazifalarni o'z ichiga olgan dars loyihalarini yaratuvchi, umumiy madaniy va shaxsiy rivojlanishni ta'minlaydigan va o'quvchini o'rganish qobiliyati bilan qurollantiradigan konstruktör (ssenariy muallifi) roli beriladi.

Zamonaviy dars turli xil pedagogik texnologiyalardan foydalanishni birlashtiradi: ya'ni, faoliyatga asoslangan, muammoli qidiruv, kompetentsiyaga yo'naltirilgan, axborot-kommunikativ va sog'liqni saqlash kabi. O'qituvchi ishida faollik va muammoli-qidiruv yondashuvi darslarda talabalarning kashfiyotlarini rag'batlantiradigan muammoli vaziyatlarni yaratishi lozim. Pedagog darslarda tayyor ma'lumot bermaslikka harakat qilishi orqali, o'quvchilar yangi bilimlarni "kashf qiladi", o'z fikrini yoki taxminlarini dadil ifoda etishlariga erishishi mumkin. Muammoli dars bilimlarni yaxshiroq o'zlashtirishni, intellektni rivojlantirishni, shaxsning ijodiy qobiliyatlarini, faol hayotiy pozitsiyani tarbiyalashni ta'minlaydi. Darsda muammoli vaziyat yaratish uchun faqat yangi material asosida bajarilishi mumkin bo'lgan bir-biriga qarama-qarshi faktlar, bir-birini inkor etuvchi qarashlar yoki o'quvchilarning savolga javoblari hamda amaliy topshiriqlardan foydalanish samarali natijaga erishish omili hisoblanadi. Dars hamkorlik muhitini, muammoli savollarga birgalikda javob izlashni yaratadi.

Shu bilan bir qatorda o'qitish jarayonini oldindan loyihalashtirish zarur, bu jarayonda o'qituvchi o'quv predmetining o'ziga xos tomonini, joy va sharoitni, TSONi, eng asosiysi, o'quvchining imkoniyati va ehtiyojini hamda hamkorlikdagi faoliyatni tashkil eta olishini hisobga olishi kerak, shundagina, kerakli kafolatlangan natijaga erishish mumkin. Qisqa qilib aytganda, o'quvchini ta'limning markaziga olib chiqish kerak.

O'qituvchi tomonidan har bir darsni yaxlit holatda ko'ra bilish va uni tasavvur etish uchun bo'lajak dars jarayonini loyihalashtirib olish kerak. Bunda o'qituvchiga u tomonidan bo'lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir dars uchun o'qitilayotgan predmet, fanning xususiyatidan, o'quvchilarning imkoniyati va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Bunday texnologik xaritaning tuzish oson emas, chunki buning uchun o'qituvchi

pedagogika, psixologiya, xususi metodika, pedagogik va axborot texnologiyalardan xabardor bo'lishi, shuningdek, juda ko'p metodlarni bilishi kerak bo'ladi.

Barcha sohada ta'limning amaliy xususiyatini mustahkamlash kompetensiyaga asoslangan yondashuvdir. Har bir pedagog foydalanishi lozim bo'lgan kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv texnologiyalaridan biri bu - loyiha usuli bo'lib, ushbu usul kognitiv faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli hisoblanadi. Loyiha usuli o'quvchilarning qiziqishlari asosida o'quv jarayonini qurishga imkon beradi, o'quvchiga o'z o'quv va kognitiv faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish va nazorat qilishda mustaqillik ko'rsatishga imkon beradi. Loyiha faoliyati elementlarini joriy etish va uni ishlab chiqish o'quv muhitining monotonligidan va o'quv jarayonining monotonligidan xalos bo'lishga, ish turlarini o'zgartirish uchun sharoit yaratishga imkon beradi.

Loyiha usuli talabalarning mustaqil faoliyatiga qaratilgan bo'lib - individual, juftlik, guruh bo'lib ishlash imkonini beradi. Loyihani bajarishda talabalar qo'yilgan muammoni hal qilishadi, fanning turli sohalaridagi bilimlarni qo'llashni o'rganadilar. Tugallangan loyihalarning natijalari "aniq" - bu ma'lum bir o'quv mavzusi bo'yicha yaratilgan taqdimot, hal qilingan muammolar to'plami, kichik yoshdagi talabalar uchun tayyorlangan darsdan tashqari tadbir va boshqalar bo'lishi mumkin. O'qituvchi maslahatchi rolini o'ynaydi, talaba yoki guruh faoliyatini boshqaradi.

O'qitish jarayonida o'quvchilarga shaxs sifatida qaralishi, turli pedagogik texnologiyalar amda zamonaviy metodlarni qo'llanilishi ularni mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondoshish, masuliyatni sezish, ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish, tahlil qilish, ilmiy adabiyotlardan unumli foydalanishga, eng asosiysi, o'qishga, fanga va o'zi tanlangan kasbiga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, darslarning sifatli bolishi, o'quvchilarning mavzuni to'liq o'zlashtirib olishi, har tomonlama yetuk bilimga ega bolishi sifatli va zamonaviy talim berishga bog'liq va bu har bir pedagogdan katta masuliyat talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ishmuxamedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. T.2004
3. Saydahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot). - T.: Moliya, 2003
4. Mamirova K. N. interfaol ta'limni tashkil etish tamoyillari va shakllari ., 2016. – №7. B- 72-76.
5. M.N.ISRAILOVA “LOTIN TILI VA TIBBIY FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI” Tibbiyot oliygohi talabalari uchun o'quv qo'llanma T – 2016

